

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

به نام خدا

روانشناسی شخصیت

تعداد واحد : ۲

مؤلف : دکتر یوسف کریمی

تهیه کننده : سوسن آقا جانگلوی، عضو هیئت علمی پیام نور
مرکز بوشهر

هدف

آشنائی با مفهوم شخصیت ، عوامل مؤثر در تکوین آنها ،
نظریه های مختلف شخصیت

فصل اول : مقدمات و تعاریف

هدف علمی فصل :

آشنائی با تعاریف شخصیت و ضرورت مطالعه

روانشناسی شخصیت

معنی لغوی شخصیت

- شخصیت معادل واژه انگلیسی **personality** است . از ریشه **person** به معنای نقابی که بازیگران بر چهره می‌گذاشتند گرفته شده است به این موضوع اشاره می‌کند. که شخصیت هر کس ماسکی است که او بر چهره میزند

معنای عامیانه شخصیت

در حرف این واژه به معنای چهره مشهور و داری صلاحیت
در حوزه های مختلف می باشد . مانند شخصیت سیاسی
، علمی ، هنری

مفهوم روان شناسی واژه شخصیت

شخصیت عبارت است از ویژگی های جسمی ، روانی و رفتاری که هر فرد را از افراد دیگر متمایز می کند

ضرورت مطالعه روان شناسی شخصیت

- ارضای حس کنجکاو انسان
- کمک به ایجاد رفتارهای مناسب
- پیشگیری از اختلالات شخصی
- درمان نابسامانی های شخصی

فصل دوم

عوامل به وجود آورنده شخصیت

هدف کلی فصل :

آشنائی با عوامل وراثتی ، بیولوژیکی و محیطی در
شکل گیری شخصیت و انواع تیپهای شخصیتی بر اساس
نظریه پاولف

عوامل بوجود آورنده شخصیت

- وراثت : شامل ویژگیهای جسم و تواناییهای بالقوه

- محیط : فرایندهای محیطی و اجتماعی که موجب بالفعل شدن تواناییهای بالقوه میشوند

آغاز تشکیل شخصیت

جنسیت یا ترکیب اسپرماتوزوئید با اووم در جریان عمل لقاح
نخستین سنگ بنای شخصیت انسان است

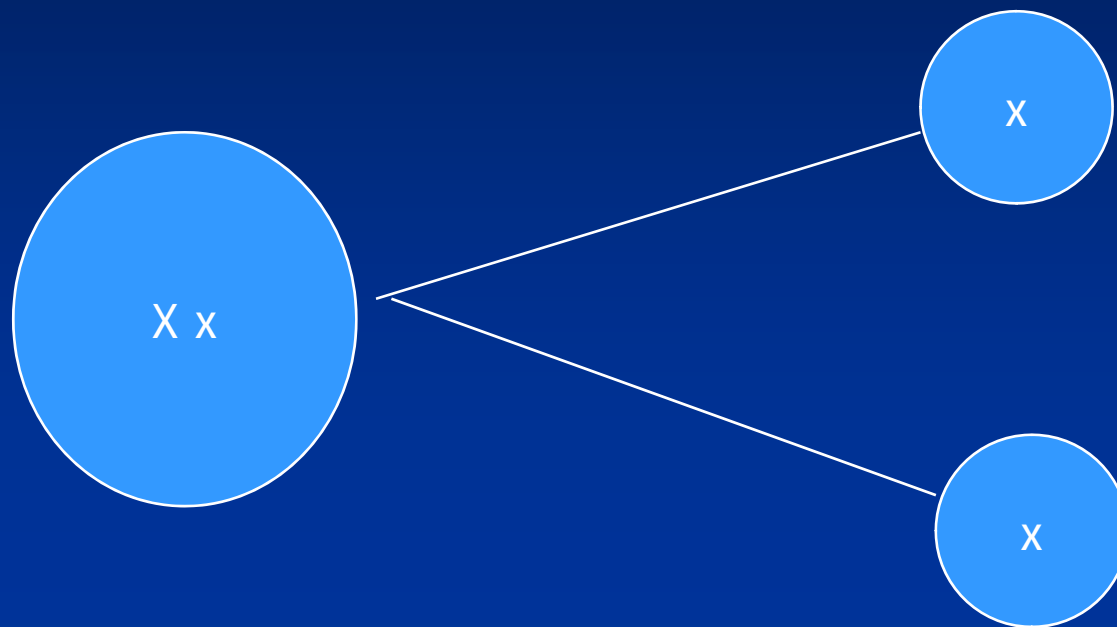
ویژگیهای ژنتیک انسان

- هر سلول انسان دارای ۲۳ جفت کروموزوم است
- سلولهای جنسی دارای ۲۳ عدد کروموزوم جنسی زنان XX و ۲۳ عدد جنسی مردان XY است.

چگونگی تقسیم سلولهای جنسی مذکر

چگونگی تقسیم سلولهای جنسی مؤنث

ژنتیک و اختلال شخصیت

- هر نوع تغییر در ساختار کروموزومی و تعداد آنها موجب اختلال میشود . مثلاً در اختلال منگولیسم فرد یک کروموزوم اضافه دارد

علل ایجاد اختلالات ژنتیکی

- تغییر در تعداد کروموزومها

- جهش در ژنها

تاثیر عوامل محیطی مانند اشعه X بر ژنها

دستگاه اعصاب و انواع شخصیت

دستگاه عصبی که از طریق جریانهای عصبی فعالیتهای انسان را اداره میکند در افراد مختلف یکسان نیست و تفاوتهای آن در شخصیت فرد تاثیر میگذارد.

نظریه پاولف نسبت به دستگاه اعصاب و شخصیت

در سیستم عصبی انسان تفاوت‌های فردی مشاهده میشود. چهار
نوع شخصیت را بر حسب آنکه در آنها برانگیختگی یا
بازداري غلبه داشته و این دو ویژگی متحرک یا متعادل
باشند بر شمرده است

انواع شخصیتها بر اساس نظر پاولف

- شخصیت دموی : بازداری و برانگیختگی هر دو متحرک و پرنوسان هستند

- شخصیت بلغمی : هر دو فرایند متعادل و راکد هستند

- شخصیت صفاوی : هر دو فرایند نا متعادل هستند

- شخصیت سودائی : هر دو فرایند کند و راکد یا پرنوسان و متحرک هستند

هورمونها و شخصیت

- آنزیمها و هورمونهای کنترل کننده شخصیت و رفتار ترشحات غدد مختلف بدن هستند. مهمترین این غدد، غدد درون ریز هستند. عامل اصلی ایجاد کننده تعادل و برقرار کننده ثبات محیط داخلی بدن هستند.

هورمونها و شخصیت

هورمونها ترشحات غدد درون ریز می باشند و فعالیت بخشهای مختلف بدن را کنترل می کنند بسته به میزان ترشح هورمونها شخصیتهای مختلف با ویژگیهای جسمی ، خلقی و هیجانی متفاوتی ایجاد میشود

محیط و شخصیت

ویژگی های وراثتی برای شکوفائی نیاز به زمینه مناسب محیطی دارند و برای تحقق هر کدام از این ویژگیها یکدوره سرنوشت ساز وجود دارد که اگر فرد در محیط نامناسب قرار گیرد از بسیاری جنبه های رشد شخصیت عقب مانده خواهد شد که قابل جبران نمی باشد

فصل سوم رشد شخصیت

هدف کلی فصل :

آشنائی با ویژگیهای رشد شخصیت کودک در دوره
شیرخوارگی ، پیش دبستانی ، دبستانی و بلوغ و دیدگاههای
مختلف در این زمینه

رشد شخصیت کودک

شخصیت فرد تحت تاثیر عوامل ژنتیکی و محیط فیزیکی و شیمیایی درون رحم مادر تعیین شده و بعد از تولد تحت تاثیر ویژگی های محیطی ، خانواده ، طبقه اجتماعی و فرهنگ جامعه رشد کرده و به صورت مراحل پیوسته شکل میگیرد

تفاوت‌های شخصیتی در دوره شیرخوارگی (تولد تا ۲سالگی)

- تفاوت در رشد جسمی

- تفاوت در الگوهای کنش خودمختار (تعداد ضربان قلب ، تنفس)

- تفاوت در خلق و خو

- تفاوت در واکنش مانع محرک

واکنش مانع محرک

الگوی رفتاری شبیه پاسخهای زمان خواب که در آن نوزاد به تحریکات محیط اطراف پاسخ نمیدهد. شکل حاد این رفتارها منجر به اختلال شخصیت در خود فروری میشود

ثبات خلق و خو در دوران زندگی

بر اساس نتیجه تحقیقات شیفر و بیلی خلق و خو از نوزادی تا دوران بلوغ دارای ثبات نسبی است

ریشه و اکنش‌های اجتماعی

نوزاد از بدو تولد فعالانه با حرکاتی مانند تعقیب چشمی ،
لبخند زدن ، گریه کردن ، با مادر در تماس است و این
تعاملات پایه اولیه و اکنش‌های اجتماعی میشوند

نقش شیر دادن در رشد شخصیت

به نظر فروید شیر خوردن علاوه بر ارضاء نیاز گرسنگی عامل ایجاد رضایت خاطر ، دلبستگی ، منبعی برای تسکین ناراحتی و اضطراب نوزاد است و نقش مهمی در رشد شخصیت او ایفا میکند

وابستگی (Attachment)

تمایل نوزاد به حفظ تماس بدنی یا ادراکی با مادر می باشد .
وابستگی به مادر موجب ایجاد روابط متقابل اجتماعی و
شناخت افراد مؤثر در زندگی بعدی میشود و در واقع انسان
را به جامعه بشری پیوند میدهد .

وابستگی در حیوانات

در حیوانات از جمله شمپانزه ها الگوهای وابستگی بسیار شبیه به انسان توسط هارلو گزارش شده است. این وابستگی به مادر عامل تغذیه و امنیت خاطر برای جانور می باشد

محرکهای محیطی مطلوب

یکسانی و آشنایی زیاد خسته کننده، تازگی و ناشناس بودن زیاد ترسناک و نگران کننده است و نقطه مطلوب بین این دو وضعیت قرار دارد

اضطراب

نظیه پردازان یادگیری اجتماعی و رفتارگرایان ، اضطراب را
سایق اکتسابی یا پاسخ هائی میدانند که از طریق تداعی
بعضی محرکهای معین با درد و ناراحتی نظیر صدای بلند
و ناگهانی در کودک شکل گرفته است

نظریه روانکاوی و اضطراب

روانکاوی بر ریشه های درونی اضطراب تأکید می ورزد و عقیده دارد که موقعیت اضطراب زائی اصلی موقعیتی است که نوزاد به وسیله نیازها و تمایلاتی که نمی تواند ارضاء یا بر آنها غلبه کند ، مغلوب میشود

نظریه باولبی در مورد اضطراب

اضطراب یک پاسخ اولیه به جدایی از مادر پس از رشد وابستگی است.

زمان اضطراب جدایی

اضطراب جدایی در ۲ سالگی به شدیدترین شکل بروز میکند
اضطراب جدایی با رشد کودک و با به دست آوردن گستره ای
از تجربه ها فروکش می کند.

آغاز سخنگویی

پاسخگو بودن و توجه داشتن والدین مهمتر از پیچیدگی کلامی آنها در تعیین زودتر به حرف آمدن کودکان می باشد . رشد اجتماعی کودک با ظهور نخستین کلمات در آغاز سال دوم شروع می شود.

رشد سخنگویی و رشد روابط اجتماعی ارتباط
نزدیکی باهم داشته و صورتی دو جانبه دارند،
زیرا زبان در واقع مهم‌ترین وسیله ارتباط
متقابل است.

علل تأخیر در رشد کلام

عدم رشد زبان تا ۲ یا ۳ سالگی بدون علت عضوی معمولاً
علامت وجود اختلال در روابط اجتماعی است

نقش الگوهای فرزند پروری در رشد شخصیت

به طور کلی میتوان گفت که الگوهای فرزند پروری بدون تردید در رشد شخصیت نوزادان اهمیت ویژه ای پیدا میکند

نتایج الگوهای فرزندپروری

- روشهای آسان گیرانه اعتماد به نفس و اضطراب کمتر ایجاد کرده اما در صورت افراط میتواند به بی قیدی و بی مسئولیتی منجر شود

- روشهای سخت گیرانه موجب ایجاد اضطراب ، خجالت و رفتارهای گوشه گیرانه با پرخاشگریه میشود

دوره پیش دبستانی (کودک اول ۵-۲ سالگی)

این دوره رشد جسمی در شکل دهی شخصیت به اندازه شیر خوارگی مهم نیست. اما امتداد دوره قبل است از جهاتی اساسی و برای رشد شخصیت کودک حیاتی است.

اهمیت بازی

به نظر پیازه بازی کلید اصلی کشف دنیای اطراف است و یکی از اساسی ترین فرایندهای رشد دادن استعدادها در دوره پیش دبستانی میباشد

نگهداری ذهنی

تجسم اشیاء بدون حضور آنها در ذهن کودک

مراحل یادگیری زبان

۱- اسامی

۲- افعال

۳- حروف اضافه

۴- ضمائر

خود محوری

- پیازه مراحل پایانی شکل گیری زبان را مرحله خود محوری مینامد رفتارهای متقابل اجتماعی کودک با ارتباطات کلامی متوازن می شود.

ویژگیهای گفتار در دوره پیش دبستانی

خودمحوری کودک در مکالمات ۲ نفره بدون توجه به حضور دیگری و گوش دادن به او، صحبت می کند

فرایندهای اصلی در رشد شخصیت

وابستگی که در دوره پیش از آن نام بردیم در این دوره به صورت پیوند جویی جلوه می کند. این پیوند جویی به صورت، خود را از گروه دانستن، همکاری کردن با گروه، و سهمی از مسئولیتها را به عهده گرفتن، خود نمایی می کند.

ساختار خانواده و رشد شخصیت

خانواده هم از لحاظ تعداد اعضاء و هم از نوع ارتباطات با کودک و در اختیار گذاشتن امکانات مختلف در رشد شخصیت او تأثیر میگذارد

عوامل اصلی در رشد شخصیت کودک

- ساختار خانواده
- ردیف تولد
- تفاوت‌های جنسی
- عدم حضور پدر
- اشتغال مادر
- گروه همسالان

ویژگی های دوره دبستانی

- دوره نهفتگی و حل عقده اودیپ
- کاهش وابستگی به خانواده
- کسب مهارت های تحصیلی
- ایجاد روابط با همسالان

کارکردهای مدرسه

- انتقال دانش
- انتقال ارزشها و فرهنگ جامعه
- ایجاد انگیزه پیشرفت
- اجتماعی کردن کودکان

انگیزه پیشرفت طبقه و طبقات اجتماعی

نتایج بیشتر تحقیقات حاکی از آن است که قوی ترین انگیزه پیشرفت در میان طبقه متوسط دیده می شود. اما در عین حال در بعضی جوامع مانند ژاپن انگیزه پیشرفت در تمام طبقات اجتماعی دیده می شود.

چگونگی فرایند اجتماعی شدن

فرایند اجتماعی شدن در جامعه ها به طور معمول با استفاده از الگو و سرمشق دادن پادشاهای اجتماعی مشخص ، و دادن آموزشهای ویژه صورت می پذیرد

انگیزه پیشرفت درونی و بیرونی

انگیزه پیشرفت بیرونی هدفش جلب توجه و تأیید دیگران است
اما ممکن است پیشرفت حاصله برای خود فرد ارضا کننده
نباشد . ولی انگیزه پیشرفت درونی بیشتر در جهت ارضاء
درونی خود شخص است

پیش بینی انگیزه پیشرفت

انتظارات اولیه والدین و پادشاهی که برای استقلال به خود
کودکان فراهم می کنند قابل اعتمادترین پیش بینی کننده
انگیزه پیشرفت است

دوره بلوغ

دوره بلوغ را دوره بعد از کودکی و قبل از بزرگسالی می دانند یعنی سنین ۱۳-۱۴ تا ۱۸-۱۹ سالگی. در غالب جامعه ها این دوره دوره تغییرات مهم در زندگی تحصیلی و اجتماعی فرد است.

نظریه اریکسون و هال نسبت به دوره بلوغ

اریکسون آن را دوره تعارض و هال آن را دوره فشار و
طوفان می داند

رشد بدنی در دوره بلوغ

محور اصلی رشد بدنی دستگاه تولید مثل و ترشح هورمونهای جنسی است که موجب ایجاد خصوصیات ثانویه جنسی میشود

نقش اطلاعات در دوره بلوغ

ارائه اطلاعات مربوط به بلوغ در آستانه رسیدن نوجوانان به این دوره بهداشت روانی آنها را افزایش می دهد

رشد عقلی در دوره بلوغ

در دوران بلوغ ، رشد عقلی از رشد جسمانی سرعت کمتری دارد

استقلال و تفاوت‌های جنسی

دختران ظاهراً بیش از پسران به استقلال و خودمختاری دست می‌یابند

رابطه والدین – فرزندان در این دوره

والدین باید الگوهای رفتاری و واکنش های خود را مطابق با الزامات سنّی فرزندان خود تنظیم کنند و به آنان امکان گذر بدون گرفتاری و ناراحتی از این مرحله را بدهند

رابطه با دوستان

گرایش به گروه همسالان و وابستگی به گروه ، دوستیهای پایدار ، فداکاری و وفاداری نسبت به عهد و پیمان نیز از وجوه مشخصه شخصیت در دوران بلوغ است

فصل چهارم نظریه های شخصیت

هدف کلی فصل :
آشنایی با نظریه های مختلف شخصیت

انواع نظریه های شخصیت

- الف - نظریه های روانکاوانه فروید ، یونگ ، و آدلر
- ب - نظریه های شناختی مانند نظریه جرج کلی
- د - نظریه های تحلیل عاملی شامل نظریه کاتل و آیزنک
- ج - نظریه های تیپ شناسی شامل نظریه کرچمر و شلدون

زیگموند فروید

پزشک و روان شناس اطریشی متولد ۱۸۵۶ در فرای بورگ ،
، اخذ دکترای پزشکی در سال ۱۸۸۱ ، او ضمن فعالیت‌های
پزشکی به تحقیقات در عصب شناسی می پرداخت و در
سال ۱۹۳۹ به انگلستان مهاجرت کرد .

سطوح فعالیت‌های روانی از دید فروید

- خود آگاه

- نیمه خود آگاه

- نا خود آگاه

ساختار شخصیت از نظر فروید

- نهاد

- من یا خود

- من برتر یا فراخود

انرژی کلی حیاتی

به نظر فروید این عامل موجب فعالیت و پویایی انسان است و از دو بخش سازنده و مخرب تشکیل شده است

مراحل رشد روانی – جنسی از نظر فروید

- ۱- مرحله دهانی (تولد تا ۱۸ ماهگی)
- ۲- مرحله مقعدی (از ۱۸ ماهگی تا ۴ سالگی)
- ۳- مرحله تناسلی (۴ تا ۶ سالگی)
- ۴- مرحله جنسی

مکانیسمهای دفاعی

شیوه های نا خود آگاه و غیر ارادی برای کاهش اضطراب هستند و در واقع نوعی خودفریبی و توجیه اند و به مسخ واقعیتها می پردازند

انواع مکانیزمهای دفاعی

- واپس زنی
- جابجایی
- والایش
- برون فکنی
- درون فکنی
- همانند سازی
- بازگشت
- تثبیت
- انکار
- دلیل تراشی
- تبدیل یا هیستری
- جبران

تعریف مکانیسم دفاعی واپس زنی

در این دفاع که فراموشی انتخابی نامیده می شود شخص رویدادهای ناخوشایند زندگی را فراموش می کند و خاطرات خوش را به خاطر می آورد

مکانیسم جابجایی

این مکانیسم شامل انتقال احساس روانی و عاطفی از یک شخص یا یک شی به شخص یا شی دیگر

مکانیسم و الایش

شخص امیال و خواسته هایی دارد که از سوی اجتماع غیر قابل قبول است و نا پسند تلقی می شود و به شکلی در می آورد که نه تنها از سوی جامعه پذیرفته شود بلکه مورد تشویق و پاداش نیز قرار میگیرد

برون فکنی یا فرا فکنی

در این مکانیسم فرد آرزوها، تمایلات، انگیزه ها و خصائلی ناپسند است به دیگران نسبت میدهند .

درون فکنی

شخصی خوبیها یا موفقیت های دیگران را به خود نسبت میدهد یا آنها را از خود می داند . حالت فردی که مدام دم از این میزند که فلانی را من به اینجا رسانده ام .

مکانیسم همانندسازی

شخص نا آگاه خود را در قالب فرد دیگری میگذارد یا خود را با او یکی احساس میکند . اهمیت این مکانیسم در رشد من و من برتر بسیار زیاد است

مکانیسم بازگشت

این مکانیسم هنگامی به کار می افتد که شخص دچار ناکامی و شکستها در موقعیت فعلی خود می شود، در نتیجه از حقایق و واقعیت‌های تلخ فعلی عقب نشینی میکند و به موقعیتی باز می گردد که در آن راحت تر و کامیاب تر بوده است

مکانیسم تثبیت

تثبیت حالتی است که شخص در یک مرحله پائین تر رشد ،
که با سن او نامناسب است باقی می ماند و رشد نمی کند

مکانیسم انکار

این مکانیسم در خدمت نپذیرفتن واقعیت ها و حقایق نا مطلوب و اضطراب انگیز است. از نظر فروید اعتقاد به جاودانگی روح ناشی از این است که انسان نمی خواهد واقعیت مرگ و فنا را بپذیرد

مکانیسم دلیل تراشی

چون انسان خود را موجودی عقلانی می شناسد ، بنابراین
وقتی عمل نادرستی از او سر می زند . بنابراین به دلیل
تراشی می پردازد تا عمل خود را موجه جلوه دهد

مکانیسم تبدیل

در این مورد در یک ناراحتی روانی تبدیل به یک دشواری
جسمی می شود

مکانیسم جبران

در اینجا وقتی شخص در یک زمینه با شکست و ناکامی روبرو می شود، تغییر مسیر داده به حوزه دیگری که در آن شانس موفقیت زیاد است روی می آورد

انتقادات به نظریه فروید

- دلایل دشمنی پسر با پدر
- دلایل حسادت دختران
- قبول دوره کمون
- اثبات غریزه مرگ
- تأکید بیش از حد بر غریزه جنسی

وجوه اختلاف بین نظریه فروید و یونگ

- فروید به گذشته تاکید دارد ولی یونگ به گذشته و آینده در رشد شخصیت نظر دارد

ساختار شخصیت از نظر یونگ

۱- من

۲- ناهشیار فردی

۳- ناهشیار جمعی

۴- پرسونا

۵- سایه

۶- آنیما و آنیموس

۷- خود

تیپ های شخصیتی از نظر یونگ

۱- درون گرا

۲- برون گرا

کارکردهای تیپ های شخصیتی از نظر یونگ

۱ احساس

۲- شهود

۳- عاطفه

۴- تفکر

هشت تیپ شخصیتی یونگ

درون گرای احساسی

درون گرای شهودی

درون گرای عاطفی

درون گرای متفکر

برون گرای احساسی

برون گرای شهودی

برون گرای عاطفی

برون گرای متفکر

انتقادات وارد بر نظریه یونگ

- تأکید بر جنبه های ذهنی و نامشهود شخصیت
- تأکید بر اسطوره گرایی
- عدم اعتبار علمی

ویژگی های اصلی نظریه آدلر

- اصل حقارت
- اصل برتری جوئی
- اسلوب زندگی
- خودآگاهی
- علاقه اجتماعی
- غایت و هدف زندگی
- خود خلاق

انتقادات وارد بر نظریه آدلر

- ذهنی بودن مفاهیم
- غیر ممکن بودن اثبات علمی این مفاهیم

فصل پنجم

نظریه های شناختی

هدف کلی فصل :

آشنایی با نظریه های شناختی شخصیت

نظریه های شناختی شخصیت

گروهی از نظریه ها که بر شیوه های شناخت مردم از محیط و از خودشان بنا شده و عقلانی ترین نظریه های مربوط به شخصیت هستند

نظریه شخصیت جورج کلی

به نظر او انسان موجودی است عقلانی و صاحب شناخت و برای تفسیر رویدادهای زندگی خود سازه‌هایی را می‌سازد . و این سازه‌ها را دانشمندان به کار می‌برند .

تعریف سازه

یک سازه شیوه نگاه کردن فرد به رویدادهای موجود زندگی او است ، شیوه تبیین یا تفسیر آن جهان .

اصول نظریه علمی

نظریه کلی در مورد سازه ها و چگونگی کارکرد آنها به شکل روشن و صریح عرضه شده و به صورت یک اصل موضوعه بنیادی و ۱۱ تکمله (نتیجه) سازمان یافته است

اصل موضوعه بنیادی

فرایندهای يك شخص به صورت روانشناختی به وسیله طرقی که او رویدادها را پیش بینی می کند کانالیزه می شود.

اصل موضوعه بنیادی

فرایندهای یک شخص به صورت روان شناختی به وسیله
طرقی که او رویدادها را پیش بینی می کند کانالیزه
میشود

نتیجه اصل موضوعی بنیادی کلی

- ۱- اصل تبعی ساختمان
- ۲- تفاوت‌های فردی
- ۳- روابط میان سازه‌ها
- ۴- دو گونه‌گی میان سازه‌ها
- ۵- آزادی انتخاب
- ۶- قابلیت پذیرش
- ۷- تجربه‌های تازه
- ۸- سازگاری با تجارت جدید
- ۹- رقابت میان سازه‌ها
- ۱۰- اصل اشتراک
- ۱۱- روابط متقابل اجتماعی

تصور کلی نسبت به انسان

انسان موجودی عقلانی و صاحب اراده است که سازه های
منحصر به فرد خود را می سازد و سرنوشت خویش را
رقم می زند

روش کلی برای ارزیابی شخصیت

مصاحبه مستقیم و کشف سازه های مراجع

آزمون فهرست سازه نقش

پس از اینکه مفهوم سازه فرضی به خوبی شناخته شده و شکل گرفت، کلی آزمونی ساخت تا سازه هایی را که شخص به وسیله آنها افراد مهم را در زندگی خود تعبیر و تفسیر می کند کشف کند این آزمون که آزمون فهرست سازه نقش نام دارد شاید بیشتر با نام اختصاری آزمون REP معروف باشد

انتقادات وارد بر نظریه کلی

- ذهنی بودن مفاهیم
- دشوار بودن مفاهیم آن
- عدم نمره گذاری عینی برای آزمون آن

فصل ششم

نظریه های تیپ شناسی شخصیت

هدف کلی فصل :

آشنایی با نظریه های تیپ شناختی شخصیت

تاریخچه نظریه های تیپ شناختی

صاحب نظران قدیمی ترین طبقه بندی تیپ شناختی شخصیت را
به بقراط و جالینوس حکمای قدیم یونان نسبت میدهند

تیپ های شخصیتی از نظر جالینوس

- سوداوی مزاج
- صفراوی مزاج
- بلغمی مزاج
- دموی مزاج

طبقه بندی کرچمر

ارنست کرچمر روان پزشک آلمانی بود . انتشار کتاب **ساخت بدن و منش** و با استفاده از روشهای انسان سنجی جسمی انسانها را به دو تیپ **فربه تنان** و **لاغر تنان** تقسیم کرد و بعداً یک تیپ سوم به نام **سنخ پهلوانی** نیز به آنان افزود . به هر یک از این سه سنخ جسمی یک سنخ روانی مربوط می شود .

تیپ های شخصیتی کرچمر

- ۱- فربه تنان ادواری خوب
- ۲- لاغرتنان اسکیزوئید
- ۳- سنخ پهلوانی صرع واره

طبقه بندی شلدون

ویلیام شلدون دانشمند آمریکایی نیز مانند کرچمر به وجود رابطه بین ویژگیهای جسمی و خصوصیات شخصیتی در انسان اعتقاد داشت . اما برعکس کرچمر این رابطه را علت و معلولی نمی دانست بلکه به وجود رابطه همبستگی بین تن و روان باور پیدا کرده بود

سه جنبه شخصی از نظر شلدون

۱- جنبه اکتومورف

۲- جنبه مزورمورف

۳- جنبه آندومورف

تیپ های شخصیتی شادون

- ۱- اندومورف – لذت گرایی
- ۲- اکتومورف – اندیشه ورزی
- ۳- مزومورف – فعالیت گرایی

انتقاد از نظریه تیپ شناسی

- غفلت از خصوصیات شخصی متفاوت با تیپ
- وجود صفات مشترک فراوان بین تیپهای مختلف
- چگونگی تأثیر تغییر تیپ بدنی در خصوصیات روانی
- اعتبار علمی اندک

فصل هفتم

نظریه های تحلیل عاملی

هدف کلی فصل :

آشنایی با نظریه های تحلیل عاملی شخصیت

نظریه تحلیل عاملی

با پیشرفت آمار گرایش برای تجزیه و تحلیل آماری خصوصیات شخصیت رشد کرد . بر اساس این نظریه ها شخصیت به عوامل کوچکتری تجزیه شده و مورد بررسی قرار میگیرد

نظریه کاتل درباره شخصیت

به نظر او یک نظریه شخصیت باید هدفش پیش بینی رفتار آدمی در شرایط و اوضاع و احوال معین باشد. بنا بر این تعریف دقیق شخصیت مستلزم آن است که مفاهیم آن به روشنی تعریف شوند.

مفاهیم سازنده شخصیت از نظر کاتل

۱- ویژگی یا صفت

۲- پویش یا ارگ

۳- متا ارگ

۴- خود و خود آگاهی

۵- معادله تشخیصی

طبقه بندی اول صفات کاتل

- صفات منشی
- صفات تحریری
- صفات توانشی

طبقه بندی دوم صفات کاتل

۱- صفات عام

۲- صفات خاص

طبقه بندی سوم صفات کاتل

۱- صفات روساختی

۲- صفات پایه

تعریف ارگ

استعدادهای ذاتی و انگیزه های ارثی که آمادگی واکنش در
فرد ایجاد می کند مانند نیاز به حمایت ، کنجکاوی و نیاز
جنسی

تعریف متا ارگ

صفتی پایه است که نقش انگیزشی دارد ، اما بر خلاف ارگ ذاتی و فطری نیست ، بلکه حاصل و ناشی از محیط است و شخص در جریان زندگی خود آنرا کسب می کند . همه انگیزه های غیر فطری مثل علائق ، رغبتها ، و عواطف گوناگون از جمله متا ارگها هستند .

طبقه بندی خود

خود دو نوع است یکی **خود واقعی** و دیگری **خود آرمانی**.
خود واقعی همان است که هر کسی هست و خود او قبول دارد و آگاه است که چنان است . اما خود آرمانی آن است که شخص آرزو دارد باشد .

معادله تشخیصی

$$B = (SO) + (SU)$$

صفت روساختی + صفت پایه = رفتار

نظریهٔ آیزنک

مسائل کلی از نظر آیزنک:

* جنبه های توصیفی شخصیت *

* جنبه های علی شخصیت *

جنبه های توصیفی شخصیت از نظر آیزنک

از لحاظ توصیفی آیزنک شخصیت افراد را حول محور مزاجهای چهار گانه جالینوس و برونگرای و درونگرایی یونگ از لحاظ پایداری یا نا پایدار بودن قرار می دهد برای اینکار از دو نوع طبقه بندی مقوله ای و بعدی نیز استفاده می کند .

آیزنك برون گرایي، اجتماعي بودن، برتری طلبی،
فعالیت، و صفات دیگری از این قبیل را سنخ های
پدیداری نامیده است

نقد نظریه عاملی

* روشهای تحلیل عاملی متعدددند

* مسئله نامگذاری عاملها

* تجزیه شخصیت به عوامل مختلف

نظریه های کوچک

این نظریه ها معتقدند که به جای توجه به ساختن نظریه های جامع، بهتر است نظریه هایی وضع شوند که تنها یکی دو جنبه از شخصیت انسان را، اما بطور کاملتر، مورد مطالعه و بررسی قرار دهند، مانند نظریه مکان کنترل و شخصیت ماکیاولی

مکان کنترل

به عقیده بعضی از محققان افراد از نظر مکان کنترل دو نوعند.

*درونی

*بیرونی

افراد مکان کنترل بیرونی

دارای تصور فقدان کنترل بر سرنوشت خود بوده و معتقدند که آنچه بر آنان می‌گذرد، حاصل عوامل بیرونی چون شانس، سرنوشت، افراد دیگر و نظایر آنهاست

افراد کنترل درونی

- خود را حاکم بر سرنوشت خود می دانند و مسئولیت و موفقیتها و شکستهای خود را خود به گردن می گیرند درونی ها در جریان رفتارها بیشتر حالت مسلط و فعال دارند.

شخصیت ماکیاوولی

این شخصیت تمایل به بیرحمی، تدابیر خودمحورانه در روابط متقابل و عدم اعتماد به دیگران و دروغگوئی دارد. طبیعی است که همه این تدابیر در خدمت چنین افرادی برای رسیدن آنها به هدفشان است. به نظر آنها هدف وسیله را توجیه میکند

ویژگیهای شخصیت نوع A

افراد این تیپ به طور کلی با ویژگی بی قراری و زیاده فعال بودن مشخص می شوند . در این تیپ افراد حس رقابت طلبی شدید ، پرخاشجویی ، ناآرامی ، سرعت در گفتار و حرکات و عجل بودن بیش از حد مشاهده می شود ، به طوریکه آنها را “ بیماران عجله و شتاب “ دانسته اند

ویژگیهای شخصیت اقتدار طلب یا نوع F

تجّر فکری ، عدم گذشت در برابر خطای دیگران ، دارای تمایلات تبعیض نژادی ، شدیداً خود محور ، تملّق نسبت به منابع قدرت ، اما زورگو به زیردست ، طرفدار مجازاتهای سخت و خشن پیشداوری نسبت به اقلیت ها .

جنبه توصیفی شخصیت از نظر آیزنک

از لحاظ توصیفی آیزنک شخصیت های افراد را حول محور مزاجهای چهارگانه جالینوسی و برونگرائی و درونگرایی یونگ از لحاظ درجه پایدار یا ناپایدار بودن قرار میدهد و برای اینکار از دو نوع طبقه بندی مقوله ای و طبقه بندی بُعدی استفاده می کند

فصل هشتم

نظریه های بشر دوستانه

هدف کلی فصل :

آشنایی با نظریه های بشر دوستانه شخصیت

نظریه های بشر دوستانه

این نظریه ها در تقابل با دیدگاه های روانکاوی و رفتارگرایی شکل گرفته اند بنظر آنها روانکاوی توجه خود را به جنبه بیمارگونه انسان معطوف کرده و رفتارگرایی نیروی بالقوه انسان را ندیده گرفته و دیدگاه مکانیکی دارند

فلسفه نسبت به انسان

انسانها در این مکتب به صورت موجوداتی فعال و خلاق تصویر می شوند که تمایل و سعی در شکوفائی خود و رشد و توسعه خود دارند . این مکتب عمدتاً به وسیله آبرهام مزلو و کارل راجرز عرضه شده است .

نظریه مزلو

نظریه مزلو درباره انگیزش در واقع هسته نظریه شخصیت او را تشکیل میدهد به نظر او هر فردی دارای تعدادی نیازهای ذاتی است که فعال کننده و هدایت کننده رفتارهای او است و این نیازها غریزی هستند

سلسله مراتب نیازهای مزلو

نیاز برای خود شکوفائی

نیازهای حرمت – از سوی خود و دیگران

نیازهای تعلق داشتن و عشق

نیازهای ایمنی – امنیت، نظم، و ثبات

نیازهای فیزیولوژیایی – غذا، آب، جنس مخالف

نیازهای شناختی

علاوه بر سلسله مراتب نیازهای ذکر شده، مزلوبه وجود مجموعه دیگری از نیازها اعتقاد دارد که به نیاز به دانستن و فهمیدن معروفند. او کنجکاوی و نیاز به دانستن را سائق‌هایی ذاتی میداند.

افراد خود شکوفا

این افراد به نیازهای رده بالاتر خود توجه دارند ، توجه آنان به شکوفا کردن توانهای بالقوه خود و دانستن و فهمیدن جهان خود است . در موقعیت آنان ، یعنی فرآنگیزش ، آنان در جستجوی جبران کاستی ها یا کاهش تنش خود نیستند . هدف آنان غنی سازی و بسط و گسترش دادن زندگی خود ، و افزودن تنش در خود از طریق تجربه های چالش انگیز و متنوع است .

ویژگیهای افراد خودشکوفای

- تمرکز بر مشکلات
- نیاز به داشتن استقلال
- احساس قدرشناسی مداوم
- تجربه های متعالی
- علاقه های اجتماعی
- روابط میان فردی
- ادراک کارآور از واقعیت
- پذیرش خود و دیگران
- خود انگیختگی
- مقاومت در برابر فرهنگ پذیری
- ساختار منشی دموکراتیک

عقده یونس

این اصطلاح به ترسها و تردیدهای ما نسبت به تواناییها و قابلیت‌هایمان اطلاق می‌شود. ما از حد‌اعلای امکانات و توان خود وحشت می‌کنیم و همین وحشت مانع از اقدام، به استفاده از حداکثر امکانات ما است. دومین عامل برای عدم خود شکوفایی است

الزامات خودشکوفایی

برآورده ساختن نیازهای پایه محبت و امنیت در کودکی

انتقاد از نظریه مازلو

- گروه نمونه کوچک
- غیر دقیق بودن نمونه
- ابزار اندازه گیری غیر مطمئن
- تعاریف مفاهیم

فصل نهم

اختلالات شخصیت

هدف کلی فصل :
آشنایی با انواع اختلالات شخصی

تعریف اختلالات شخصی

این گروه از اختلالات با الگوهای رفتاری ناسازگارانه و عمیقاً شکل گرفته ای مشخص می شوند که از نظر کیفیت با اختلالات دیگر چون روان پریشی و روان رنجوری متفاوتند .

ویژگیهای اختلالات شخصیت

۱- مادام العمر و با ثبات هستند

۲- غالباً در دوران بلوغ و پیش از آن قابل شناسایی می باشند

انواع اختلالات شخصیت

شخصیت نا فعال – پر خاشگر ، شخصیت ناکار آور ، شخصیت
هیستریایی ، شخصیت ادواری خوی ، شخصیت اسکیزوئیدی
، شخصیت ضعیف ، شخصیت پارانویایی ، شخصیت
وسواس فکری – عملی ، شخصیت انفجاری ، و شخصیت
جامعه ستیز

شخصیت نافع‌ال – پرخاشگر

این الگوی شخصیتی با اخم کردن، طفره رفتن، سماجت یا ناکارآمدی عمدی که به قصد ناکام کردن دیگران انجام می‌گیرد، مشخص می‌شود

شخصیت ناکار آور

یک شخصیت ناکار آور به اندازه یک شخصیت نا فعال –
پرخاشگر ، نافعّال است امّا کمتر متمایل به ارتباط با
دیگران است . این برجسب در مورد افرادی به کار می
رود که رفتار آنان با پاسخهای نامفهوم بی نتیجه به
محرکهای فیزیکی ، عقلی ، اجتماعی و عاطفی مشخص
می شود

شخصیت هیستریایی

این شخصیت نمایش دهنده الگویی از عدم ثبات عاطفی ،
فزون واکنشی ، خودنمایشی ، خودمحوری، وابستگی و اتکاء
به دیگران است . این شخصیت در عین حال ، فعال و
برقرار کننده ارتباط است .

شخصیت ادواری خوی

این شخصیت که بیشتر در مورد مردان به کار میرود از لحاظ مرحله فعالیت به شخصیت هیستریایی شبیه است اما از لحاظ گوشه گیری به شخصیت اسکیزوئیدی شباهت داشته و به روشنی از شخصیت هیستریایی قابل تمیز است .

شخصیت اسکیزوئیدی

شخصیتی است با ویژگیهایی از قبیل خجول بودن ، حساسیت بیش از حد ، انزوا مردم گریزی ، و اجتناب از روابط نزدیک یا بخصوص رقابت آمیز می باشد .

شخصیت ضعیف

این شخصیت با سطح پائینی از انرژی، زود خسته شدن و فقدان اشتیاق و علاقه مشخص می شود. شخصیت ضعیف علاقه بسیار کمی به برقراری ارتباطات متقابل اجتماعی با دیگران دارد، نافع‌ال و سلطه پذیری است

شخصیت پارانویایی

این شخصیت فردی حسود، شکاک، خشک و انعطاف پذیر،
و بیش از حد حساس می باشد

شخصیت و سواسی _ عملی

از خود بیگانگی ، خشکی ، زیاده از حد باوجدان و
وظیفه‌شناس بودن ، بازداري های قوی در برابر خود
جلوه‌گری و آرامش از دیگر مشخصه های این شخصیت
است

شخصیت انفجاری

این شخصیت غالباً از نظر سازگاری بهنجار است ، اما در دوره های خشم انفجاری خود از نظر پرخاشگری و از خود بیگانگی راه افراط می پیماید . اصطلاح صرع واره به فراموشی ای که این افراد در طول انفجارهای پرخاشجویانه خود تجربه می کنند ، اطلاق میشود

ویژگیهای شخصیت ضد اجتماعی

۱- رشد ناکافی وجدان

۲- خودمداری

۳- لذت جوئی ، همراه با هدفهای غیر واقعی

۴- فقدان اضطراب یا احساس گناه

۵- عدم توانایی درس گرفتن از اشتباهات

۶- ظاهر الصلاح بودن

۷- روابط اجتماعی مطلوب

۸- نقض انضباط

۹- دلیل تراشی

۱۰- رنجاننده و ناامید کننده

فصل دهم

سنجش شخصیت

هدف کلی فصل :

آشنایی با شیوه های مختلف سنجش شخصیت

انواع روشهای سنجش شخصیت

۱- فنون عینی

۲- فنون فرافکن

انواع فنون عینی سنجش شخصیت

- ۱- مشاهده مستقیم
- ۲- آزمون
- ۳- پرسشنامه
- ۴- فرمهای گزارش شخصی
- ۵- مصاحبه بالینی

مشهورترین پرسشنامه شخصی

مشهورترین و پر مصرف ترین پرسشنامه شخصی شخصیت
سنج چند وجهی مینه سوتا (MMPI) است

انواع مصاحبه های بالینی

- مصاحبه ساختار

- مصاحبه بدون ساخت

- مثالی از مصاحبه بدون ساخت، روش تداعی آزاد است که در روان درمانی فرویدی بکار میرود.
- نمونه مصاحبه های ساخت دار کامل زمینه یابی های به وسیله دولت یا سرشماری است.

ارزیابی روشهای عینی

- موضوع اعتبار و روائی آزمونها
- عكس العملی شدن پاسخ ها

مبنای روشهای فرافکن

مبنای اصلی این روشها ، این فرض است که افراد در موقعیتهای مختلف به طور غیر مستقیم مکنونات درونی خود را فرافکنی می کنند و اگر موقعیتهای مناسبی ایجاد شود افراد شخصیت خود را در آنها بروز می دهند .

آزمونهای فرافکن

۱- آزمون رورشاخ

۲- آزمون بندر

۳- آزمون آدم

۴- آزمون TAT

تعریف تداعی آزاد

به آزمودنی آزادی کامل داده می شود تا هرچه در ذهنش است باز گو کند.

THE END

پایان

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com